

Curatorial > INTERRUPCIONS

Aquesta secció proposa una línia de programació destinada a explorar el complex mapa de l'art sonor des de punts de vista diferents.

En aquesta sèrie aprofitem el vast coneixement musical dels artistes i comissaris implicats a RWM per crear un seguit d'"interrupcions" de la programació Curatorial. Amb el format d'una música a la carta mesclada, els nostres productors habituals tenen carta blanca per elaborar un recorregut estrictament musical amb un únic paràmetre inicial: que el fil conductor de la seva mescla sigui original i singular. Aquest nou episodi repassa la història de la *library music* italiana.

A càrrec de Raül G. Pratginestós

Continguts del PDF:

01. Sumari

02. Llista de temes

03. Enllaços relacionats

04. Crèdits

05. Llicència

Raül G. Pratginestós (Barcelona, 1972) és conegut tant per la seva faceta de DJ (sota el nom artístic de Zero) com per la d'infatigable col·leccionista discogràfic. Obsessionat des de la infantesa pel vinil com a objecte, ha passat bona part de la seva vida adquirint, acumulant, escoltant, col·leccionant, venent, punxant, editant, parlant i escrivint sobre discos dels més diversos estils, èpoques i procedències, gairebé sempre en format gran (LP i maxi-single). El fil conductor d'aquesta activitat vital és una inquietud que abasta un ampli ventall de gèneres aparentment desconnectats (de la música contemporània al rock, jazz, techno, bandes sonores, *library music*, exòtica o disco), i l'interès per tots els aspectes de l'experimentació musical, des del naixement del format el 1949 fins a l'actualitat.

INTERRUPCIONS #17

Vietata la vendita. Sonorizzazioni e commenti sonori: la *library music* feta a Itàlia

Aquest mix és una introducció exhaustiva i un tribut al llegat de la *library music* feta a Itàlia.

01. Sumari

Els italians han tingut, des de sempre, una manera única de combinar música i acció dramàtica, una sensibilitat especial que explica el paper predominant que ha tingut la música en la producció cinematogràfica italiana, fins al punt que molts dels compositors de bandes sonores més admirats (Ennio Morricone, Nino Rota, Bruno Nicolai, Piero Piccioni i tants d'altres) provenen d'aquest país. No és gens estrany, doncs, que Itàlia, amb una de les indústries cinematogràfiques més importants a escala internacional entre els anys cinquanta i setanta, generés una desorbitada demanda de músiques per acompanyar pel·lícules dels gèneres més diversos i variats (de drames neorealistes o psicològics a *spaghetti-westerns* passant per pèplums, *giallos*, *spy movies*, *poliziotteschi* i comèdies humorístiques i eròtiques). Això va donar lloc a una indústria musical paral·lela que va acollir compositors i músics provinents dels camps més diversos (del jazz a la música *seriosa*). És precisament dins d'aquesta destacada subindústria on cal emmarcar l'apassionant i encara força desconegut món de la *library music made in Italy*. Un món que, d'uns anys ençà, s'ha convertit en focus d'un interès creixent per les seves particularitats dins de l'estrany món paral·lel que és la *library music*.

Aquest interès és fruit, sobretot, de l'alta qualitat i originalitat de les composicions contingudes en aquests discos, molt sovint compostes i tocades per alguns dels millors músics de l'època (Piero Umiliani, Sandro Brugolini, el tàndem Santucci-Scoppa, Alessandro Alessandrini, etc.) i que són, en molts casos, bandes sonores recuperades d'autèntics films de culte i, en d'altres, de desconegudes produccions televisives. També ens trobem amb composicions originals fetes expressament per a aquests discos i que exploren una sèrie de motius, interessos i obsessions recurrents de l'època. Tampoc no podem oblidar la pràctica habitual de reciclar material provinent de l'àmbit de la música *seriosa* i experimental, d'una manera similar al reciclatge al qual se sotmetien moltes bandes sonores: música reutilitzada i tretada del seu context original, reconvertida en un producte de qualitat que contrasta sovint amb els seus homònims europeus. Parlem no només de la qualitat de la música, sinó de l'objecte en si. Als excel·lents premsatges cal sumar-hi la qualitat de les portades, tant pel que fa al disseny com a la impressió. Mentre que els discos de *library music* acostumen a amagar-se darrere d'anodines portades genèriques (les més famoses, les portades de la sèrie 1000 de KPM), en el cas italià ens trobem amb enigmàtiques i extravagants portades multicolors impreses en cartró d'alt gramatge. Aquest alt nivell s'explica fàcilment si considerem que molts d'aquests segells eren gestionats directament o en col·laboració estreta amb els mateixos músics, tal com era el cas de Sermi Cable, Gemelli DiVersi, Meridiana, Omicron / Liuto i la Cometa Edizioni Musicali, que editaven tant bandes sonores com discos de sonorització que els músics feien servir com a carta de presentació. Així doncs, la majoria d'aquests discos es movia en un cercle molt reduït, ja fos dins de la indústria musical o audiovisual.

Irònicament, van ser els segells més grans, com l'RCA Italiana (amb les sèries Sottofondi Musicali i Musiche di Autori Italiani Contemporanei) o Fonit Cetra, els que van obrir el camí a finals dels anys cinquanta. Es tractava de discos que combinaven composicions encarregades expressament per a l'ocasió amb material provinent de (les avui desconegudes) bandes sonores. Eren composicions majoritàriament de caràcter clàssic i dramàtic i amb una tímida presència del jazz (sobretot orquestral), gràcies a autors com Piero Umiliani, Puccio Roelens, Mario Migliardi i Luigi Zito. És aquí on trobem també les obres primerenques de compositors com Bruno Nicolai, Gianni Ferrio o Romolo Grano, de vegades en

[Discos de la col·lecció de Raiil G. Pratginestós]

un estil molt diferent del que després els faria famosos, compartint espai amb peces de noms reconeguts del cinema de l'època com Mario Nascimbene.

La progressiva obertura estilística del cinema italià al llarg dels anys seixanta es va traduir en una gran varietat musical que adaptava corrents musicals de l'època (del jazz al beat o la bossa nova) dins un corrent que avui rep el nom, a falta d'un epígraf millor, d'*Italian sound*. Amb aquest terme genèric i ambigu es designa un estil dispers, però alhora recognoscible, que agrupa la feina d'un gran nombre de compositors (Morricone, Nicolai, De Masi, Ferrio, Orlandi, Piccioni, Umiliani, Alessandrini) i que es caracteritza sobretot per una manera determinada d'arranjar les composicions. Es tracta d'una tendència iniciada pel tàndem Morricone–Nicolai, que inclou desenvolupaments progressius amb un mínim d'instrumentació i l'ús de la veu femenina com un instrument més (molt sovint, la llegendària vocalista Edda Dell'Orso), entre d'altres elements singulars.

Una altra característica notable va ser la introducció d'elements i tècniques del món de l'avantguarda, novament fruit de la tasca renovadora i innovadora de Morricone, membre destacat del Gruppo di Improvvisazione di Nuova Consonanza. Així doncs, a finals dels anys seixanta, la música per a cinema italiana iniciava la seva era d'esplendor convertida en un híbrid únic que bevia de les influències més diverses: del jazz en totes les seves formes als corrents populars de l'època (psicodèlia, bossa nova, soul), passant per la música experimental i d'avantguarda. I totes aquestes influències sovint convergien en una mateixa banda sonora.

Reflex fidel d'aquesta esplendor i d'aquestes inquietuds van ser els in comptables segells dedicats a la música de sonorització que van desplegar-se a Itàlia en aquells anys. Alguns depenien d'editores musicals (Leonardi, Nazionalmusic o Sermi Cable) o de grans discogràfiques locals (RCA Italiana, Fonit Cetra, Vedette); d'altres eren gestionades pels mateixos compositors, com va ser el cas de Meridiana (Mario Nascimbene) o l'emblemàtic conglomerat Omicron/Liuto/Sound Workshop (Piero Umiliani). Molts van inundar les sales de producció de televisions, ràdios i companyies audiovisuals amb una allau de títols que competien en originalitat i qualitat. Els firmaven músics provinents dels més diversos camps musicals: des de *jazzmen* com Umiliani, Brugnolini o el duo Santucci-Scoppa, fins a veterans *band leaders* com Armando Sciascia, passant per pioners de l'electrònica (Pietro Grossi) i figures clau de la música *seriosa* (Gelmetti, Marinuzzi Jr, E. Macchi), a banda d'un gran nombre de compositors recordats avui dia precisament per les seves contribucions en aquest ignot univers musical (Sorgini, Luciani, Zito, Fabor, Barigozzi). I tot això, sense oblidar una particularitat molt pròpia de la *library music* feta a Itàlia: la nodrida representació femenina (Nora Orlandi, Daniela Casa, Serenella Marega, M. Teresa Luciani) i l'exploració d'una sèrie de temàtiques recurrents que reflectien els interessos, obsessions, inquietuds i tensions de la vida moderna.

Un dels temes més habituals és el de la industrialització i la mecanització, una temàtica que també va explorar el cinema italià (pensem, per exemple, en els desolats paisatges industrials retratats per Antonioni a *Il deserto rosso*). Títols com *Nel mondo del lavoro* (R. De Filippi), *Ritmo dell'industria* (Alessandrini), *Meccanizzazione* (O. De Filippi), *Mondo Operaio* (Santucci-Scoppa), *Lavoro e tempo libero* (Sorgini), *Industria n.1* (G. Iacoucci), *Lavoro* (Scoen), *Industria 2000* (Di Jarrell). Música obsessiva, repetitiva, basada molt sovint en el jazz, però on caben també les sonoritats electròniques i abstractes. L'electrònica abstracta és també el denominador comú de tota una sèrie de títols que giren entorn de la tecnologia: *Informatica* (Corfull, Miglioli), *Cybernetica* (Peymont), *Scienza & tecnologia* (Raskovich), *Elettronica e tecnica spaziale* (Gisteri), *Elettro Musica n. 1 i n. 2* (P. Grossi).

Una altra temàtica popular és la de caire social i polític, explorada des d'angles diversos: *Problemi d'oggi* (Zalla), *Disagio sociale* (Ruscigan), *Inchiesta giudiziaria* (Braen-Raskovich), *Aspetti sociali* (Awake), *Reportages musicali n. 1 i 2* (De Lucca-Brugnolini), *Dimensione uomo* (Alessandrini i altres), *Poverta* (Scoen), *Droga* (S. Chimenti), *Ecologia* (Scoen). Novament jazz, sons abstractes i també psicodèlia i *free* reflecteixen la perplexitat i inquietud de l'home contemporani. Menció especial mereixen els títols que pretenen musicar els aspectes més introspectius de l'experiència humana: *Specchio di una psiche* (R. De Filippi) i

[Discos de la col·lecció de Raül G. Pratginestós]

Neuro tensivo (Macchi), amb sons foscos i alienants propers a la música contemporània.

I no gaire lluny des d'un punt de vista conceptual i sonor tenim un grapat d'àlbums amb una temàtica de tipus bèl·lic: *L'Uomo e la guerra* (Ferrara), *Guerra e distruzione* (Umiliani), *Guerra ci cielo, ci mare, di terra* (Fotriafa). Música austera, dramàtica i tensa, generalment dominada per les percussions. Trobem una instrumentació similar en una sèrie d'àlbums inspirats en la problemàtica dels països del Tercer Món, com el mític *Accade a...* (Arawak), *Terzo Mondo* (Elvio Monti) o *Situazioni del Terzo Mondo* (A. R. Luciani). Música exòtica i sons del moment que oscil·len entre el rock psicodèlic i la música negra.

Dos dels grans temes dins el cinema italià de l'època també s'insereixen en aquesta producció discogràfica. Crim i terror a *In chiave di paura 1 i 2* (De Luca), *Elettrogialli* (Gelmetti, Luciani), *Rhythms in Suspense* (Marinuzzi Jr.), *Nucleo centrale investigativo* (Macchi), *Terrore e suspense n. 2* (Peymont). Així mateix, l'antiguitat clàssica és la font d'inspiració per als tres volums de la sèrie *Rievocazioni storiche* al segell Cooper, *Antica miscellanea n. 1 i n. 2* (Renosto), *Arie antiche* (Sorgini), *Antico mondo greco-romano* (Gisteri-Santany) o *Il mondo dei romani* (Umiliani), amb música èpica, idealitzades reconstruccions musicals i improbables abstraccions basades en l'electrònica. Completen aquest curiós panorama temàtic discos dedicats a l'art contemporani (*Pittura contemporanea, Galleria d'Arte*), el món de la infància (*TV dei ragazzi, Insiemeistica, Il mondo dei bambini*), l'espai exterior (*Astrofisica, Selinunte, Visioni di vita spaziale*), la natura (*L'acqua, Fauna marina*) o l'espiritualitat (*Misticismo, Mysticae*).

Tan intrigants com els títols i la música recollida en aquests discos és l'escassa informació que en tenim. En plena era de la informació desconeixem molts dels compositors reals d'aquestes peces (sovint signades amb pseudònims), la història de les gravacions, els segells, les cronologies i discografies... A dia d'avui, la *library music* italiana desperta més incògnites que no pas respostes. Molts d'aquests títols cauen directament en la categoria d'*ungoogable* (és a dir, no apareixen ni tan sols mencionats en una cerca de google), i moltes vegades l'única prova que existeixen rau en l'aparició d'alguna còpia en una subhasta online. Els trobem més sovint mencionats en una *want-list* que no pas integrats en una col·lecció (ja sigui física o virtual). Són peces perdudes d'un univers musical que esperen una investigació en profunditat. Com no podia ser d'altra manera, *Profondità* és també el títol d'un (buscadíssim i controvertit) LP de *library music* editat a Itàlia.

02. Llista de temes

Augusto Camponeschi, "Fixe spatial" (*Un volto per Adamo*, Orly)
 Guglielmo Pappararo & Vittorio Montis, "Jonosfera" (*April Orchestra 16*, RCA)
 The Fine Machine, "God is infinite" (*Habitat*, Cam)
 Piero Umiliani, "Approdo lunare" (*L'uomo nello spazio*, Omicron)
 Lamartine, "Skylab" (*Cronache dal mondo*, RCA)
 Piero Umiliani, "Delenda cartago" (*Il mondo dei romani*, Omicron)
 Giuliano Sorgini, "Dorico" (*Arie antiche*, LEO Records)
 Piero Umiliani, "Musici" (*Il mondo dei romani*, Omicron)
 Arawak, "Acquarium" (*Background music n.4*, Titian)
 Amedeo Tommasi, "Protozoi" (*L'uomo e la natura*, Nereide)
 Armando Sciascia, "Mare nostalgico" (*Sea fantasy*, Vedette records)
 Bruno Nicolai, "Tonnara" (*Civiltà del mediterraneo*, EDI-PAN)
 Giuliano Giunti, "Baleniara" (*Il mare*, Ayna)
 Franco Bonfanti & Giancarlo Barigozzi, "Vela 6" (*Vele sul mare*, Abramo Allione)
 Francesco De Masi, "Riflessi nella laguna" (*L'Italia vista dal cielo*, SR records)
 Franco Bonfanti & Giancarlo Barigozzi, "Circolo vizioso" (*Vele sul mare*, Abramo Allione)
 Di Jarrell, "Mondo industriale" (*April Orchestra 5*, RCA)
 Oronzo De Filippi, "Chimica industriale" (*Meccanizzazione*, Leo Records)
 Raskovich, "Laboratorio artigiano" (*Varie atmosfere da interni*, Full Records)
 Braen, "Pulsazioni meccaniche" (*Scienza e biologia*, Chic)
 Oronzo De Filippi, "Raffineria" (*Meccanizzazione*, Leo Records)

[Raül G. Pratginestós]

Alessandro Alessandrini, "Inseguimento all'aperto" (*Panorami e effetti*, Spring)
Luigi Zito & Vittorio Nadalin, "Autodromo" (*Brani vari per sonorizzazione*, Ediphon)
Gino Marinuzzi Jr., "Battaglia dei ritmi" (*Rhythms in suspense*, SR records)
I marc 4, "Trama nella metropoli" (*S/T*, Nelson)
Arnaldo Graziosi & I Panamera, "Pomeriggio - The" (*Supersonori n.2*, Pinciana)
Luigi Zito, "Neuropatia" (*Telemusica n.4*, Lupus records)
The Fine Machine, "Shut paranoia" (*Habitat*, Cam)
Luigi Zito & Vittorio Nadalin, "Ansie secondo" (*Musica del nostro tempo-tensioni drammatiche e psichiche*, ediphon, 1971)
Giampiero Boneschi, "Perplessità" (*Elettrorama*, Music scene)
Marino Marini, "Scanzonato zoo" (*Scanzonato zoo*, Panda)
Minus, "Quaqua charleston" (*Minus creations*, RODI)
Luigi Zito, "Valzer grottesco" (*Telemusica n.6*, Lupus records)
Minus, "Pettegolezzi" (*Minus creations*, RODI)

03. Enllaços relacionats

Raül G. Pratginestós a Ràdio Web MACBA: Podcast: OBJETO SEMI-IDENTIFICADO NO PAIS DO FUTURO Tropicália i posttropicalisme al Brasil (1967-1976)
http://rwm.macba.cat/ca/especials/tropicalia_2/capsula

Fauni Gena (Segell que dirigeix Raül G. Pratginestós) a Discogs
<http://www.discogs.com/label/498195-Fauni-Gena>

MEMORABÍLIA. COL-LECCIONANT SONS AMB... Jonny Trunk. Part II
Jonny Trunk selecciona els seus quinze temes favorits de les quinze millors companyies de *library music* de la seva col·lecció.
http://rwm.macba.cat/ca/recerca/memorabilia_jonny_trunk_collection/capsula

04. Crèdits

Produït per Raül G. Pratginestós.

05. Llicència

2014. Tots els drets reservats. © dels temes dels artistes i/o dels segells discogràfics.

Ràdio Web MACBA és un projecte de recerca i divulgació sense ànim de lucre. S'han fet totes les gestions possibles per identificar els propietaris dels drets d'autor. Qualsevol error o omissió accidental, que haurà de ser notificat per escrit a RWM, serà corregit en la mesura del possible.